

2. LEKCE

EVANGELIUM A EVANGELIA

Úvod

Při četbě Starého zákona můžeme zjistit, že se jedná o neúplné dílo, jemuž schází jakýsi závěr. Zvláště v jeho posledních knihách nalezneme časté zmínky o budoucnosti plné naděje, o Mesiáši Spasiteli, o Nové smlouvě (posledními knihami jsou míněny prorocké knihy, nikoli deuterokanonické, vložené mezi Starý a Nový zákon v ČEPu).

Celý Starý zákon směřuje k jedinému cíli, kterým je Ježíš z Nazareta. Ten představuje základ Božího plánu (srov. Ef 1,3-19). Teprve příchodem Ježíše nastala „plnost času“ (srov. Žd 1,2), on se stal středem dějin spásy, podstatou lidských dějin. Ježíš představuje definitivní Boží slovo, to Slovo, které se stalo Tělem. Ježíš je tou velkolepou zprávou, kterou Bůh lidstvu dal.

Ježíš je Mesiáš, kterého Izrael očekával, Spasitel, jehož dal Bůh celému světu.

Ježíš je živý, přítomný a věčně aktuální. Právě toto výsadní postavení Ježíše v dějinách spásy nás, křesťany, přivádí k tomu, abychom zkoumali jeho život, sledovali jeho kroky po cestách izraelské země, naslouchali jeho slovům a nechali se uchvátit jeho skutky. Tak objevíme skutečnost, že „není pod nebem jiného jména, zjeveného lidem, jímž bychom mohli být spaseni“ (srov. Sk 4,12b).

Abychom však mohli Ježíšovi a jeho dílu co nejlépe porozumět, je třeba **začít studiem evangelii. Evangelium je soubor výpovědí přímých svědků a hlásá víru prvních komunit křesťanů.** Právě četba evangelii nám pomůže pochopit Ježíšovu existenci v kontextu dějin, ozřejmit okolnosti, za nichž se evangelia formovala, a uvědomit si situaci a prostředí, v němž Ježíš žil.

Význam slova evangelium

Slovo evangelium pochází z řečtiny a znamená „dobrá zpráva“ (příp. radostná zvěst, poselství). Již od samého počátku křesťanské éry se používá v tomto i v rozšířeném významu. Proto i v Novém zákoně můžeme číst: „Pavel, služebník Krista Ježíše, povoláný za apoštola, vyvolený ke zvěstování Božího **evangelia**“ (Ř 1,1)

Za hlasatele evangelia byli označováni ti, kteří zvěštovali tuto dobrou zprávu, takže například kniha Skutky apoštolů hovoří o Filipovi, kazateli evangelia (srov. Sk 21,8).

Marek pak užívá slovo evangelium ve dvou případech:

1. Poukázání na veřejnou Ježíšovu činnost a kázání
 - „Počátek evangelia Ježíše Krista, Syna Božího.“ (Mk 1,1)
2. Vyzdvihnutí Ježíšova poselství, obsahu jeho kázání
 - „...kázal Boží evangelium: „Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží. Čiňte pokání a věřte evangeliu.““ (Mk 1,14b-15)

S těmito dvěma významy se můžeme setkat i u ostatních tří evangelistů.

Teprve ve druhém století byly čtyři knihy pojednávající o Ježíšově díle a hlásání označené za „evangelia“ a jejich autorům se začalo říkat „evangelisté“.

Obsah evangelia

Ježíš zahájil svou službu v Galileji slovy „přiblížilo se Boží království“ (srov. Mk 1,15).

Zkusme si tedy představit, co asi takové zvěstování znamenalo pro Židy, kteří žili po staletí v očekávání příchodu Mesiáše, jenž byl tolikrát ohlašován proroky a měl celý izraelský národ osvobodit ode všech útlaků. Co však měl Ježíš na mysli, když kázal tato slova?

Království Boží zahrnuje všechno to, co Ježíš hlásal a uskutečňoval během celého svého života. Většina lidí ho ale nepochopila a jeho poselství nepřijala. Avšak poté, co učedníci prožili Ježíšovo zmrtvýchvstání a zkušenost letnic, začali hlásat tuto dobrou zvěst: „Bůh učinil Pánem a Mesiášem toho Ježíše, kterého jste vy ukřižovali“ (srov. Sk 2,36).

Například apoštol Pavel opustil všechno, aby se mohl věnovat výhradně hlásání Ježíše: „Rozhodl jsem se totiž, že mezi vámi nebudu znát nic než Ježíše Krista, a to Krista ukřižovaného.“ (srov. 1K 2,2)

Zde se nabízí otázka, zda učedníci hlásali Ježíšovo poselství v nezměněné podobě nebo, zda se

BKš

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1
321 00 Plzeň-Litice
Tel.: 377 828 180
E-mail:
bks@koinonia.cz
Web site:
www.koinonia.cz
http://bks.koinonia.cz

jejich podání navzájem lišila. To můžeme zodpovědět následující větou, která vyjadřuje určitou transformaci: Ježíš „hlásající“ se stává Ježíšem „hlásaným“.

Po zmrtvýchvstání si apoštolové uvědomili, že Ježíš byl skutečně přislíbeným Mesiášem, poslaným, aby obnovil Boží království. **Jejich kázání tedy svědčí o skutečnosti, že skrze Ježíše – Spasitele, Pána a Mesiáše – Boží království už přišlo.**

Toto je ta pravá zpráva, skutečné a opravdové evangelium: „To je ta zvěst, kterou Bůh poslal synům izraelským, když vyhlásil pokoj v Ježíši Kristu. On je Pánem všech. Dobře víte, co se dalo po celém Judsku: Začalo to v Galileji po křtu, který kázal Jan. Bůh obdařil Ježíše z Nazareta Duchem svatým a mocí, Ježíš procházel zemí, všem pomáhal a uzdravoval všechny, kteří byli v moci ďáblů, neboť Bůh byl s ním. A my jsme svědky všeho, co činil v zemi judské i v Jeruzalémě. Ale oni ho pověsili na kříž a zabili. Bůh jej však třetího dne vzkřísil a dal mu zjevit se – nikoli všemu lidu, nýbrž jen svědkům, které k tomu napřed vyvolil, totiž nám; my jsme s ním jedli a pili po jeho zmrtvýchvstání. A uložil nám, abychom kázali lidu a dosvědčovali, že je to on, koho Bůh ustanovil za soudce živých i mrtvých. Jemu všichni proroci vydávají svědectví, že pro jeho jméno budou odpuštěny hříchy každému, kdo v něho věří.“ (Sk 10,36-43)

Je potom vůbec možné neprovolávat tuto ohromující „dobrou zprávu“, nezvěstovat toto evangelium?

Shrnutí:

1. Původní význam slova evangelium je dobrá zpráva, eventuálně zvěst, radostné poselství.

2. V Novém zákoně se pak původní význam rozšiřuje:

a) Pojem dobrá zpráva znamená:

- pro Ježíše království Boží,
- pro učedníky samotnou osobu Ježíše, jeho dílo a poselství.

b) Nositelé radostného poselství jsou:

- nejprve Ježíš,
- poté jeho učedníci.

c) Dobrá zvěst je určena:

- pro všechny lidi bez rozdílu – nejprve židy, pak i pohany.

3. Od druhého století křesťané za evangelium označují čtyři rozsahem nevelké knihy, které podávají svědectví o Ježíšových slovech a skutcích.

Způsob utváření evangelií

1. Evangelium bez evangelií

Apoštolové pochopili, že skrze Ježíšovo zmrtvýchvstání se už započalo zrození nového světa, příchod Božího království. Proto vyznávání zmrtvýchvstání pro prvotní církve znamenalo totéž, jako kdyby hlásali příchod konce všech časů a naplnění Božího království. **Svědkové velikonočních událostí však se sdělením této zkušenosti nešetřili a nenechávali si ji tiše pouze pro sebe. Charakteristickým znakem pro ně bylo, že ji vykřičeli do celého svého okolí!**

Křik víry neboli kérygma, což znamená prvotní hlásání, křik, vyhlášení, provolání, proklamaci – je myšlenka, s níž **se setkáváme v Petrových i Pavlových projevech zaznamenaných v knize Skutků apoštolů:**

- „Ať tedy všechen Izrael s jistotou ví, že toho Ježíše, kterého vy jste ukřižovali, učinil Bůh Pánem a Mesiášem.“ (Sk 2,36)
- „Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův, Bůh našich otců oslavil svého služebníka Ježíše, kterého vy jste vydali a kterého jste se před Pilátem zřekli... Původce života jste zabili, Bůh ho však vzkřísil z mrtvých a my jsme toho svědky.“ (Sk 3,13.15)
- „...vězte vy všichni i celý izraelský národ: Stalo se to ve jménu Ježíše Krista Nazaretského, kterého vy jste ukřižovali, ale Bůh ho vzkřísil z mrtvých.“ (Sk 4,10)
- „Bůh našich otců vzkřísil Ježíše, kterého vy jste pověsili na kříž a zabili; toho Bůh vyvýšil jako vůdce a spasitele a dal mu místo po své pravici, aby přinesl Izraeli pokání a odpuštění hříchů.“ (Sk 5,30-31)

Kerkako
EVANGELIZAČNÍ CENTRUM
PRO SLUŽBU NOVÉ EVANGELIZACE

BKš

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1
321 00 Plzeň-Litice
Tel.: 377 828 180
E-mail: bks@koinonia.cz
Web site: www.koinonia.cz
http://bks.koinonia.cz

- „A my jsme svědky všeho, co činil v zemi judské i v Jeruzalémě. Ale oni ho pověsili na kříž a zabili. Bůh jej však třetího dne vzkřísil...“ (Sk 10,39-40)
- „Ačkoli na něm nenalezli žádný důvod pro trest smrti, vymohli si na Pilátovi, aby ho dal popravit. Když udělali všechno přesně tak, jak to bylo o něm v Písmu napsáno, sňali jej z kříže a položili do hrobu. Ale Bůh ho vzkřísil z mrtvých...“ (Sk 13,28-30)

V této první etapě církve nebylo sepsání evangelií nezbytně nutné. Přímá svědectví učedníků byla dostačující, aby byli sjednoceni ti, kdo přijímali hlásání kérygmatu. Můžeme tedy tvrdit, že **církev začala žít a hlásat Ježíšovo „evangelium“ bez evangelií.**

2. Církev spoluvytváří evangelia

Díky apoštolským kázáním rychle vzrůstal počet nových učedníků a církevních obcí. Vystala proto nutnost poskytnout novým věřícím příslušnou formaci, a tak reagovat na různé požadavky hlásání, které se rozšířilo i mimo židovské oblasti.

Onou formací se rozumí provádění katecheze a systematické přípravy evangelizátorů, tedy zvěstovatelů evangelia, kteří jsou „evangelisté“ v širším slova smyslu.

Abyste však při evangelizaci zabránili mylným výkladům, bylo nutné sepsat alespoň nejdůležitější aspekty Ježíšova poselství – proto začínají vznikat první poznámky, jakési základní příručky sloužící apoštolům při kázání.

Tyto příručky byly postupem času doplňovány a obohacovány o další informace. Vznikají tak **sbírky, která obsahují jak Ježíšova slova** (tzn. podobenství, promluvy, výroky...), tak i **nejpodstatnější fakta vyjevující Kristův život a působení** (zázraky, smrt, zmrtvýchvstání...).

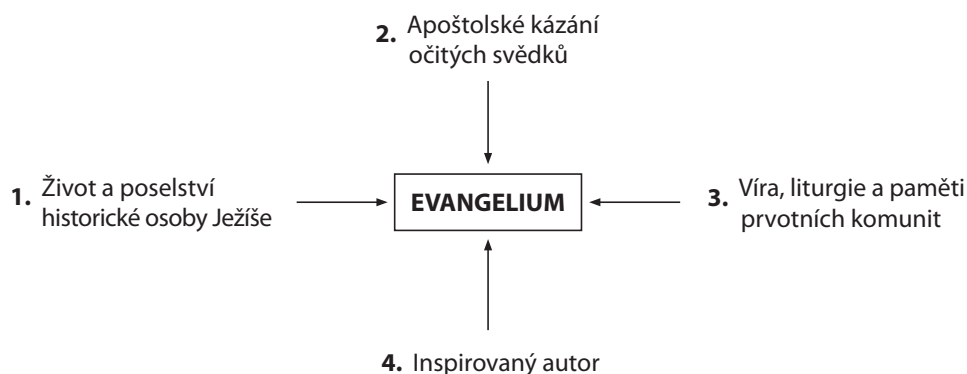
Úkolem učedníků však nebylo reprodukovat bez jakékoliv změny všechna Ježíšova slova či zjednodušeně zprostředkovat jeho činy a skutky. Ostatně to ani nebylo možné. **Ze zpráv o Ježíšovi byly vybrány především ty, které nejlépe odpovídaly konkrétním potřebám komunit věřících, pro něž byly určeny.**

Sepsání evangelií je ve skutečnosti dílem církve, která touto cestou naplňovala vlastní požadavky a nároky, jež můžeme shrnout do následujících tří bodů:

1. **Proklamace** (vyznání) **víry** v Ježíše Krista, což znamená přesvědčivé zvěstování poselství víry a jeho obrana před odpůrci.
2. **Vyučování** katechumenů, tedy systematická katecheze o Ježíšově životě a významu jeho kázání.
3. **Oslava** víry, jak ukazují některé evangelní úryvky vycházející z liturgického slavení prvních křesťanských komunit.

Veškerý materiál, vznikající v jednotlivých komunitách, bylo třeba církví znovu sepsat a uspořádat. Ve velmi krátké době se tak zrodila **čtyři evangelia**, která církev oficiálně uznala. Už koncem druhého století byla sbírka Nového zákona téměř totožná pro všechny církevní obce jako věrný výklad víry a autentické svědectví pravdy.

Zdroje, díky nimž vznikala dnešní podoba evangelií, tedy můžeme shrnout do čtyř základních elementů:

Etapy vytváření evangelií

Jak lze vidět na obrázku, formování evangelií nebylo dílem jediné osoby. Jednalo se o proces, do kterého zasahovala celá církevní obec, a docházelo k němu postupně. Tento vývoj můžeme rozčlenit do několika etap:

1. Etapa historická (r. 7-6 př. Kr. až 30 po Kr.)

Do tohoto období se datuje historický život Ježíše z Nazareta. V letech 28-30 Ježíš veřejně hlásá slovy i skutky příchod Božího království. V této době také sjednocuje skupinu učedníků, jimž svěřuje poslání pokračovat v díle, které započal. Předpokládáme, že Ježíš sám nenapsal žádný text evangelia.

2. Etapa ústního kázání (r. 30-60)

Skrze zmrtvýchvstání a zkušenost letnic bylo **učedníkům** zjeveno Ježíšovo tajemství a oni **začali nadšeně hlásat evangelium**. Toto hlásání zahájili zvěstováním základních událostí a faktů, tzv. velikonočního tajemství: Ježíšovo umučení, smrt a vzkříšení. Později pak doplnili kázání o Ježíšova slova a skutky, díky kterým mohli zřetelněji poukázat na jeho poslání jakožto Božího syna. Až poté zdůrazňovali fakt Ježíšova božství.

3. Etapa písemnictví (r. 40-70)

Někteří evangelizátoři a misionáři nepoznali Ježíše osobně, a proto u nich vyvstala potřeba čerpat při svém kázání z písemných zdrojů, které by zaručily pravdivost a korektnost poskytovaných informací. Základní poselství, jež dosud hlásali apoštolové, se tedy **začalo písemně zaznamenávat**.

Na prvním místě to byly zlomky Ježíšova života a jeho kázání, tedy skutečnosti, které komunitu nejvíce ovlivňovaly. Jednalo se o samostatné věty, podobenství, promluvy a zázraky, které se začaly v písemné podobě rozšiřovat mezi jednotlivými komunitami.

Tato jednotlivá shrnutí byla následně sesbírána a začala se používat ke katechezi, při kázáních a v liturgii.

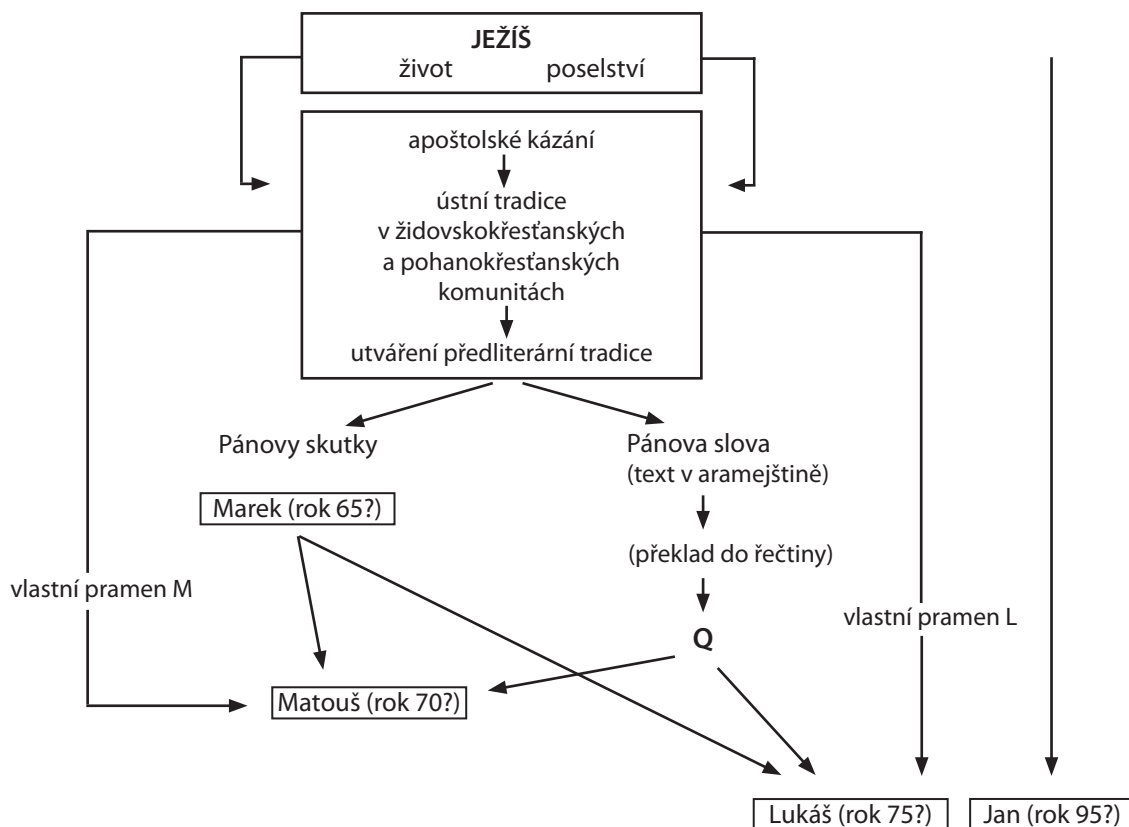
4. Etapa redakční (r. 70-100)

Sbírky shromážděné z jednotlivých zlomků **evangelisté dodatečně upravovali do definitivní podoby evangelií, třídili je a určitým způsobem uspořádali**. Konkrétně evangelista Lukáš říká: „...rozhodl jsem se také já, když jsem vše znovu důkladně prošel, že ti to v pravém sledu vypíši, vznešený Theofile...“ (L 1,3)

Evangelisté tudíž nashromáždili promluvy, podobenství, zázraky a nejrůznější fakta z Ježíšova života a rozčlenili je podle jednotlivých tematických linií s ohledem na zaměření, které každý autor svému textu dával, a rovněž i podle komunity, na niž se obraceli. Tak se zrodila současná evangelia.

Následující schéma nám ukazuje celý proces formování evangelií. Je sestaveno podle tzv. Teorie dvou pramenů, která tvrdí, že z Markova evangelia a tzv. pramene Q vzniklo evangelium Matouše a Lukáše. Název pramene Q pochází z německého slova „Quelle“ (zdroj) a znamená pramen výroků, tedy Ježíšových slov:

K Teorii dvou pramenů je ovšem třeba dodat, že se nejedná o jedinou teorii vysvětlující vznik evangelií a že tato teorie samotná má několik různých variant.

Smysl evangelií

Evangelisté neměli zájem skrze své texty dopodrobna vylíčit Ježíšovo působení a do detailů popsat celý jeho život. Důvod, pro který byla evangelia napsána, je následující: **evangelisté jimi předkládají poselství dobré zvěsti a předávají nám svou víru v Ježíše, Božího Syna.**

Oni sami to vysvětlují následujícími větami:

- „...rozhodl jsem se také já, když jsem vše znovu důkladně prošel, že ti to v pravém sledu vypíši, vznešený Theofile, abys poznal hodnověrnost toho, v čem jsi byl vyučován.“ (L 1,3-4)
- „Ještě mnoho jiných znamení učinil Ježíš před očima učedníků, a ta nejsou zapsána v této knize. Tato však zapsána jsou, abyste uvěřili, že Ježíš je Kristus, Syn Boží, a abyste věřice měli život v jeho jménu.“ (J 20,30-31)

Evangelia byla napsána na základě víry apoštolů v Ježíše zmrtvýchvstalého. Nemůžeme je tudíž považovat za historické knihy v pravém slova smyslu, tím méně za biografie. Evangelia jsou specifická tím, že nepopisují události detailně tak, jak se odehrály, ale zodpovídají nám otázku, kterou samotný Ježíš položil svým učedníkům: „A za koho mě pokládáte vy? ... Ty jsi Mesiáš.“ (srov. Mk 8,29)

Skrze Ježíšova slova a skutky, předkládaná v textech evangelií, nám evangelisté podávají individuální svědectví, proč a jak učedníci uvěřili, že Ježíš je Kristus, Pán a Boží Syn.

Kdybychom měli zredukovat obsah všech evangelií do jedné věty, vzniklo by následující poselství: Ježíš je Kristus (Mesiáš). To je základní krédo apoštolů a celé prvotní církve.

Jméno **Ježíš** je doslova přeložené jako „Jahve je spása“ a týká se historické osobnosti, jež žila v určité době na určitém místě a stala se nesmazatelnou součástí dějin.

Slovo **Kristus** – v doslovném překladu „Pomazaný“ (tj. Božím Duchem) – označuje titul, tedy Ježíšovo poslání a jeho bytostnou identitu: Bůh Ježíše pomazal Duchem, aby zachránil svůj lid. To tvrdí na začátku svého kázání i Petr: „Ať tedy všechen Izrael s jistotou ví, že toho Ježíše, kterého vy jste ukřižovali, učinil Bůh Pánem a Mesiášem.“ (Sk 2,36)

Zmínili jsme se, že evangelia nejsou historické knihy v pravém slova smyslu. Přestože **jejich základním smyslem je zvěstování víry jedněch pro víru druhých, neznamena to, že nemají historickou hodnotu**. Zvěstují víru apoštolů i prvotní církve a tuto víru také dosvědčují. To představuje velmi důležitý historický fakt podpořený jedinečnou odezvou, jež nemá obdoby. Základní fakta Ježíšova života a jeho historickou existenci totiž nelze v žádném případě popřít, přestože není možné přesně rekonstruovat Ježíšův život v chronologickém sledu. Evangelia jsou knihy teologické: obsahují teologickou historii, která je reálná, interpretovaná optikou víry, vztahem mezi Bohem a člověkem.

Počet napsaných evangelií

Evangelia, která církev oficiálně uznala za kanonická, totiž inspirovaná Duchem svatým, jsou čtyři. Názvy **Matouš, Marek, Lukáš a Jan** nesou pro všechny křesťany od třetího století. Ve druhém a třetím století ovšem mezi lidem kolovala i jiná evangelia, nesoucí jména dalších apoštolů, např. Petrovo evangelium, evangelium Židů, Tomášovo, Filipovo evangelium atd. Tyto spisy však církev nepřijala za autentické a dnes nesou název **apokryfní**. Autoři je sepsali, aby uspokojili zvědavost, co se týče Ježíšova dětství (Jakubovo evangelium), nebo aby podpořili jisté heretické doktríny, např. *doketismus* (Petrovo evangelium; *doketismus* = heterodoxní nauka o Kristově lidství, názor starověkých gnostiků, že Kristus byl v lidském těle jen zdánlivě a po ukřižování opustil Ježíšovo tělo) nebo *gnosticismus* (Tomášovo a Filipovo evangelium; *gnosticismus* = nábožensko-filozofický proud v 1.-3. stol. vzniklý smíšením judaisticko-křesťanského náboženství s různými mystickými prvky helénistické filozofie a představami orientálního myšlení).

My soustředíme pozornost pouze na ona čtyři kanonická evangelia.

Jedná se o čtyři nesmírně cenná svědectví. Nezávisle na některých nesrovnalostech v textu nám předávají totéž poselství a každé z nich nás svou vlastní řečí vybízí, abychom skrze tento spis přijali poselství radostné zvěsti.

První tři evangelia (Matouš, Marek, Lukáš) se nazývají „synoptická“ – tento název pochází ze slova *synopsis*, což znamená celkový, společný pohled. Církev je takto stmeluje, protože se z velké části shodují v obsahu i ve sledu základních událostí. Tato skutečnost nám umožňuje porovnávat je současně z jednoho hlediska.

Společná struktura třech synoptických evangelií je následující:

	Matouš	Marek	Lukáš
Počátek v Judsku	3,1-4,11	1,1-13	3,1-4,13
Poslání v Galileji	4,12-8,34	1,14-9,50	4,14-9,50
Výstup do Jeruzaléma	19,1-20,34	10,1-52	9,51-18,43
Umučení a zmrtvýchvstání	21-28	11-16	19-24

Příčinou těchto podobností je fakt, že byly použity tytéž prameny (fragmenty či shrnutí) a při konečném sepsání a dodatečných úpravách došlo ke vzájemnému ovlivnění.

Existuje také názor, že autor čtvrtého evangelia, evangelia podle Jana, synoptiky již znal (někteří biblisté ovšem zastávají opačný názor).

Abychom si lépe uvědomili tyto podobnosti, podívejme se pro zajímavost na verše, které mají všichni tři synoptikové společné:

	Matouš	Marek	Lukáš
Verše společné všem třem	330	330	330
Verše společné Matoušovi a Markovi	178	178	-
Verše společné Markovi a Lukášovi	-	100	100
Verše společné Matoušovi a Lukášovi	230	-	230
Verše každému vlastní	330	53	500
Celkem	1068	661	1160

Kerkako
EVANGELIZAČNÍ CENTRUM
PRO SLUŽBU NOVÉ EVANGELIZACE

BKš

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1
321 00 Plzeň-Litice
Tel.: 377 828 180
E-mail:
bks@koinonia.cz
Web site:
www.koinonia.cz
http://bks.koinonia.cz

Literární druhy evangelií

Evangelia mají za sebou už téměř dvacet století existence. Jejich poselství přesto zůstává stále aktuální a ovlivňuje všechny oblasti lidských dějin. Nesmíme ovšem zapomínat, že evangelijní texty byly napsané v jazycích a historicko-kulturních situacích, které se od našich liší. **Lidé žijící v prvním století měli jiný způsob vyjadřování, hovořili odlišným jazykem, rozdíly můžeme najít i v jejich způsobu přemýšlení a kultuře, v níž žili, zkrátka celý jejich život se odehrával za jiných okolností.**

Proto musíme důsledně brát v potaz rozdíly ve výrazových prostředcích, které svatopisci používali. V opačném případě bychom se mohli potýkat s problémy pochopení jednotlivých textů, což by v důsledku vedlo i k oslabení samotného Božího hlasu.

Je tedy nanejvýš důležité **orientovat se v různých výrazových formách**, jež byly běžně používané v době sepsání evangelií.

a) Hymny: některé části Nového zákona mají formu hymnů, které se používaly a dále rozvíjely při liturgických slaveních církevních obcí. Jako příklad můžeme uvést Zachariášův chvalozpěv (srov. L 1,68-79) a Magnificat (srov. L 1,46-55).

Pro výklad evangelijních hymnů musíme mít na paměti, že jsou napsané formou poezie (ve verších), tj. vyjadřují obsah symbolicky, aby dodaly zpěvu krásu; takto se tedy musejí i vykládat.

b) Modlitby: určité pasáže Nového zákona jsou napsány formou modlitby, která se běžně používala v prvních komunitách. Tyto modlitby fungují jako krátké formulky obsahující širší poselství, např. modlitba Otče náš (srov. Mt 6,9-13) a modlitba při poslední večeři (srov. J 17,1-26).

c) Kázání a vyučování: tyto formy opět sloužily v prvotních křesťanských komunitách. Kázání shrnují vyučování prvních křesťanů podle hlavních bodů víry, např. kázání na hoře (horské kázání – srov. Mt 5,1-7,27). Katecheze byly určené novým členům, tedy těm, kteří uvěřili. Můžeme zde nicméně nalézt i jiné výrazové formy jako podobenství, předobrazy, příběhy s náboženským poselstvím atd.

d) Texty psané formou náboženského příběhu: jedná se o záznamy hovořící o skutečných událostech, které jsou však jistým způsobem upravené, tedy ne zcela přesné: příkladem je vyprávění o zmrtvýchvstání. Tyto texty mají reálný základ, v detailech se však pružně uzpůsobovaly podle jednotlivých vyprávěných verzí. Evangelisté úzkostlivě nelpěli na historických podrobnostech, jejich hlavním úkolem bylo zvěstování daného poselství co nejúplněji a nejzřetelněji. Z tohoto důvodu zde můžeme nacházet nepřesnosti a rozpory, a to skutečné i zdánlivé, setkáme se rovněž se záměnou či splýváním míst, kde se vyprávěné příběhy odehrávaly. Některé údaje jsou dokonce zcela nebo částečně opomenuté.

Texty tohoto literárního druhu obsahují mnoho výrazů silného symbolického významu, např. utišení bouře (srov. Mk 4,35-41); zářivě bílý šat (srov. Mk 9,3); Kristův návrat (srov. Mt 24,30-31) atd.

e) Znamení a zázraky: Nový zákon obsahuje mnoho textů, v nichž je poselství vyjádřené prostřednictvím popisu znamení a zázraků. Tato výrazová forma dovoluje zachytit význam poselství, který by jinak nemusel být zcela zřetelný a jasný. Historická stránka popisované skutečnosti tedy zůstává netknutá, samotný fakt je ovšem ještě obohacený o symboliku, kterou mu dodává právě vysvětlení pomocí znamení a zázraků.

f) Podobenství a přirovnání: mnoho Ježíšových slov má formu podobenství nebo přirovnání. Je to snadný způsob, jak vyjádřit a vysvětlit určité poselství. Evangelia oplývají různými příklady přirovnání, která použil Ježíš nebo která mu přisoudila komunita, když v nich rozpoznala pravost výkladu. Například můžeme uvést: sůl, světlo, hřivny atd.

g) Výroky: jedná se o krátké věty velkého významu, které se vyjadřují jasně, stručně a výstižně, přesto však obsahují rozličné argumenty. Jejich výhodou je snadné zapamatování a jednoduchá aplikace. Jako příklady nám mohou sloužit: Mt 5,3-12; Mt 7,1; Mk 2,22; Mk 2,27 atd.

h) Záznamy v podobě náboženských vyprávění: tato forma záznamu je jakoby zahalená tajemstvím, obsahuje totiž málo přesných historických informací, které jsou navíc předávány poměrně nejasným způsobem. Důvodem jejího použití je, aby zdůrazňovala poučení vyplývající z konkrétního textu. Setkáme se s ní u některých vyprávění o Ježíšově dětství, např. klanění mudrců (srov. Mt 2).

Pro korektní výklad této výrazové formy se musíme ptát, co nám chtěl autor sdělit. Usilujeme tedy především o nalezení poselství ve vyprávění. Pro jeho objasnění pak slouží zejména paralelní texty Starého zákona.

Abychom Písmu svatému správně porozuměli, nestačí jej pouze číst. Je rovněž nezbytné vcítit se do duše izraelského lidu. Tak dokážeme spatřit živou Boží přítomnost, která se projevuje i v našem každodenním životě.

Různé literární formy použité v evangeliích zobrazují dobovou mentalitu a individualitu autorů i adresátů. Tato pestrost a mnohostrannost Písma mu však nic neubírá na pravdivosti faktů. Nesmíme však klást přehnaný důraz na chronologický výklad historie, nýbrž je třeba jednotlivé texty interpretovat ve světle víry. Pohledme na evangelia očima učedníků: oni byli spolu s prvotní církví vedeni Duchem svatým. Rovněž pod jeho vedením nám tak církev předkládá skrze kázání apoštolů živého Ježíše i dnes. Spatřujeme jej v jeho slovech i skutcích. Setkáváme se tedy se stejným Ježíšem, který žil mezi svými současníky – a ti jej tak zprostředkovávají i nám.

Evangelia svědčí o víře v historickou událost – tj. Ježíš z Nazareta, který byl ukřižován pro naše hříchy, vstal z mrtvých pro naše požehnání.

Evangelia byla napsána pro komunity věřících a nikoliv pro ateisty. Křesťanská víra se ale nezrodila z těchto spisů – tyto knihy vznikly z pamětí a hlásání apoštolů, očitých svědků Ježíšových slov a skutků ve světle zkušenosti zmrtvýchvstání.

Víra má tedy svůj základ v ústním předávání. Základem není spis, ale živé svědectví očitých svědků (srov. L 1,1-4). Spis má druhotný význam, proto křesťanství nepatří k „náboženstvím Knihy“, ale rodí se z prožité a předané zkušenosti skrze živé a přímé svědectví o velikonočních událostech. Nejedná se tedy o prostou vzpomínku, která už dávno vyprchala, nýbrž prostřednictvím těchto událostí má možnost i dnes každý z nás přijít do kontaktu s živým Ježíšem a přijmout požehnání z tohoto setkání.

ÚKOLY

Cvičení 1 a 2 zpracujte písemně a zašlete k opravě!

1. Stručně vyjádřete, co bylo hlavním záměrem evangelistů v době, kdy psali evangelia. Vycházejte přitom z následujících textů:

- Matouš 7,15-23; 11,5; 13,41; 24,11-12
- Marek 1,15
- Lukáš 1,1-4; 4,18-19.21
- Jan 20,30-31

2. Vypracujte dvě srovnávací tabulky rozdělené do sloupců, uveďte společné a odlišné údaje též epizody, kterou vyprávějí buď všichni evangelisté, nebo pouze synoptici. Při zpracování úkolu se inspirujte níže uvedeným vzorem.

• Mt 14,13-21 Mk 6,32-44 L 9,10-17 J 6,1-13

• Mt 9,18-26 Mk 5,21-43 L 8,40-56

BKš

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1
321 00 Plzeň-Litice
Tel.: 377 828 180
E-mail:
bks@koinonia.cz
Web site:
www.koinonia.cz
http://bks.koinonia.cz

Vzor:

Mt 13,31-32	Mk 4,30-32	L 13,18-19
nebeské království	Boží království	Boží království
hořčičné zrna	hořčičné zrna	hořčičné zrna
menší než všechna semena	menší než všechna semena	–
člověk zasel	–	člověk zasel
na poli	do země	do zahrady

atd.

3. Určete podle následujících textů význam slova „evangelium“:

- Mt 4,23; 26,13;
- Mk 1,1; 1,15
- L 4,43; 8,1

4. Podněty k osobnímu zamyšlení:

- Co pro mě znamená „dobrá zpráva, radostná zvěst“?
- Proč Ježíšovo kázání bylo pro některé židy dobrou zprávou?
- Proč tomu tak naopak nebylo pro ostatní (srov. L 22,1-2)?
- Znamená pro mě Ježíš skutečnou dobrou zprávu a proč?